

HELSINGIN YLIOPISTO
HELSINGFORS UNIVERSITET
UNIVERSITY OF HELSINKI

AIKUISOPETUKSEEN SUUNTAUTUVIEN PEDAGOGISTEN OPINTOJEN HARJOITTELUINFO

26.8.2024

OPETUSHARJOITTELUN MERKITYKSESTÄ

Opettajankoulutusta koskettelevissa tutkimuksissa, selvityksissä ja palautteissa käy toistuvasti ilmi, kuinka opetusharjoittelu on koettu tarpeelliseksi ja hyödylliseksi sekä erityisesti oman opettajuuden kannalta erityisen merkittäväksi opintojaksoksi. Nämä seikat ovat toistuneet myös aikuisopetukseen suuntautuvan koulutuksen palautteissa.

OPETUSHARJOITTELUN MERKITYKSESTÄ

- Parhaimmillaan teoreettiset opinnot kytkeytyvät luontevasti harjoittelussa käytännön opetustyöhön
- Harjoitteluiden vuoksi katson, että ”muiden opintojen” sopii olla akateemisia ja kuka ties arjen kasvatustyöstä irtaantuneita... (KAE)
- Harjoitteluissa on mahdollisuus nähdä ...
  - (hyvin) erilaisia tapoja toteuttaa aikuisopetusta
  - Miten homma toimii oikeassa aikuisopetuskontekstissa
- Harjoittelussa joutuu myös pohtimaan omaa toimintaansa

MISSÄ VOI HARJOITELLA

- Aikuisopetuksen piiriin kuuluvat korkeakoulut, ammattikorkeakoulut, aikuislukiot, vapaa sivistystyö sekä yksityisten koulutusyritysten ja erilaisten järjestöjen ja yhdistysten organisoima koulutus aikuisille. Niin ikään aikuiskoulutusta on henkilöstökoulutus, ammatillinen koulutus, täydennyskoulutus, maahanmuuttajakoulutus ja työvoimapoliittinen koulutus
- Perusharjoittelun voi tehdä erityistapauksissa (jos sinulla on koulussa opetettava aine) myös perusasteen yläkoulussa tai lukiossa. **SYVENTÄVÄ HARJOITTELU TEHDÄÄN VAIN JA AINOASTAAN AIKUISOPETUKSESSA**

MISSÄ VOI HARJOITELLA

- Harjoittelu **omalla työpaikalla**, ja etenkin **omassa opetustehtävässä**, saattaa olla erittäin ongelmallinen ja sitä suositellaan vain ja ainoastaan kun kaikki muut mahdollisuudet on tutkittu ja jos oma työpaikkasi on oikeasti hyvä paikka harjoitella.
- Olen pohtinut asiaa UKK-osiossa, joka löytyy kummankin harjoittelun kohdalta.

MISSÄ VOI HARJOITELLA

- Edellytyksenä harjoittelemisen jossain **oppilaitoksessa tai koulutusta toteuttavassa organisaatiossa**, joiksi lasketaan myös yritykset, yhdistykset ja järjestöt
  - ohjaajakysymys
  - kotiopetusprojektien riskit
  - etenkin syventävässä harjoittelussa kyse on myös organisaatiotason tarkastelusta
- Etäopetuksessa on voinut harjoitella aikuisopetukseen suuntautuviin opinnoihin jo prekoronaalisella aikakaudella

MILLOIN VOI HARJOITELLA

- Aineenopettajakoulutuksen näkökulmasta harjoitteluun sopinevat parhaiten II ja IV periodit – silloin ainakin PKL-linja harjoittelee
- Joitakin varauksia
  - Harjoittelupaikka saattaa avautua vain sellaisena aikana, jolloin muut opinnot pitävät kiireisenä

MILLOIN VOI HARJOITELLA

- ...Joitakin varauksia
  - Lähtökohtana on se, että periaatteessa aikuispuolen opiskelija voi harjoitella milloin se vain hänelle ja harjoittelupaikalle sopii...
  - ...ja siksi vastuu jää sinulle huolehtia ja varmistua ajankäytöstäsi
  - Harjoittelu saattaa edellyttää tiettyä minimimäärää opiskelijoita – entä jos olet suunnitellut kurssin eikä ilmoittautuneita ole riittävästi?

MITÄ OPETTAA ELI OMA OPETUS

- ”Oma opetus” tarkoittaa sitä, että sinulla on oma aktiivinen rooli opetuksessa, koulutuksessa tai ohjauksessa. Sinä siis opetat, koulutat tai ohjaat edellä mainitut tuntimäärät (12 h ja 16 h). Opetus on vuorovaikutustapahtuma!
- Jos toimit pelkästään verkossa, täytyy harjoitteluun liittyä myös opiskelijakontaktia, siis vuorovaikutusta (ei välttämättä online).
- Omaa opetusta ei ole esimerkiksi pedagogisen asiantuntijan tai kurssiavustajan tehtävät eikä myöskään oppimateriaalien tuottaminen

MITÄ OPETTAA ELI OMA OPETUS

- Lähtökohtana on se, että opetat omaa ainettasi tai omia aineitasi. Joka tapauksessa kyse on sellaisista sellaisista sisällöistä, joissa sinulla voidaan katsoa olevan pätevyyttä saamasi (mielellään korkeakoulutasoisen) koulutuksen myötä
- Harrastukset pidettäköön harrastuksina

MITÄ OPETTAA ELI OMA OPETUS

- Harjoittelupaikkasi viime kädessä määrittelee sen, onko sinulla sisällöllistä kompetenssia eli oletko oikeutettu opettamaan heidän ohjauksessaan harjoittelupaikan opiskelijoita
- Suhtaudu omaan asiantuntemukseesi silti laajasti

PERUS- JA SYVENTÄVÄ HARJOITTELU – tunnuspiirteet, yhtäläisyydet ja erot

HARJOITTELUJEN KESKEISET ELEMENTIT

	Perusharjoittelu	Syventävä harjoittelu
Tutustuminen omaan harjoittelukohteeseen	X	X
Tutustuminen eri aikuisoppilaitoksiin		X
Oma opetus	12 h oma opetus (oppitunti 45 min)	16 h oma opetus (oppitunti 45 min)
Oman opetuksen suunnittelu ja arviointi ohjauksineen	x	x
Vertaistutorointi		X
Harjoitteluraportti	X	X
Reflektio	Opintojen alussa	Harjoittelun päätteeksi

HARJOITTELUIDEN MAHDOLLINEN YHDISTÄMINEN

- Palautteen perusteella osa opiskelijoista ja ohjaajista kokee, että harjoitteluun kuuluvat varsinaiset opetustuntimäärät (12 h ja 16 h) ovat suhteellisen vähäiset – toisinaan voi olla tarkoituksenmukaista tehdä kumpikin harjoittelu samassa paikassa, samalle ohjaajalle, samoilla opiskelijoilla ja samalla kurssilla (jokin tai kaikki näistä)
- Jos tuntuu järkevältä, niin kummankin harjoittelun tavoitteet ja osa-alueet (edellisen sivun taulukko) täytyy kuitenkin toteutua, mutta luonnollisesti soveltaen (esim. harjoittelupaikkaan tutustuminen). **Samoin tehdään kaksi erillistä raporttia.**
- Lähtökohtana edelleen se, että tehdään kaksi erillistä ja eri paikassa toteutuvaa harjoittelua

VERTAISTUTOROINTI

- Palauteen saaminen vertaisryhmältä
  - Voidaan tehdä pareittain tai ryhmittäin
  - Voi olla myös muulta kuin omalta alaltasi. Kokeilkaa rohkeasti!
  - Jos ei onnistu syventävässä, niin onnistuisiko perusharjoittelussa?
  - Jos teet ”kaukana”, niin pohdi mikä voisi olla korvaava ratkaisu (Katso UKK)
- Jos vertaistutoria ei löydy, niin mene Moodlen ”Syventävän harjoittelun” kohdalle, josta löydät otsikon ”Vertaistutotorin värväystä ja tutustumiskohteita”.

PERUSHARJOITTELUN TAVOITTEENA ON, ETTÄ ...

- Opintojakson suoritettuaan opiskelija
  - kykenee itsenäisesti suunnittelemaan tavoitteisiin perustuvan pienimuotoisen opetuskokonaisuuden ja toteuttamaan sen aikuisoppilaitoksen tai jonkin muun oppimiskontekstin tavoitteiden mukaisesti
  - kykenee perustelemaan tekemiään didaktisia ratkaisuja

SYVENTÄVÄN HARJOITTELUN TAVOITTEENA ON, ETTÄ ...

- Opintojakson suoritettuaan opiskelija
  - kykenee suunnittelemaan tavoitteisiin perustuvan laajahkon opetuskokonaisuuden ja suhtautumaan kriittisesti omiin didaktisiin ratkaisuihinsa
  - kykenee analysoimaan erilaisia aikuisoppilaitoksia opiskelu- ja työympäristönä sekä osana yhteiskunnan koulutustehtävää
  - tunnistaa aikuisopetuksen funktioita luokkahuonekontekstia laajemmassa viitekehyksessä
  - osaa yhdistellä teoreettisten opintojen aineksia omaan harjoitteluunsa

HARJOITTELUJEN EROT TIIVISTETTYNÄ

- **Perusharjoittelussa** huomio on luokkahuonetoiminnassa ja didaktisissa ratkaisuisissa.
- **Syventävässä harjoittelussa** katse kohdistuu edellisen lisäksi myös varsinaisen luokkahuoneen ulkopuolelle: harjoittelupaikan työyhteisöön, yhteiskuntaan ja koulutuksen tai kasvatuksen merkitykseen sekä funktioihin.
- **Harjoitteluja ei voi tehdä täysin samansisältöisinä!** Joitakin samoja elementtejä voi toki mukana olla.

OPETUSHARJOITTELUN OHJAUS

OPETUSHARJOITTELUUN ELIMELLISESTI KUULUVA OHJAUS

Kyse on siis **ohjatusta** harjoittelusta, jossa ohjaajan rooli on keskeinen.

Vaikka ohjaaja ei hengittäisi niskaasi koko ajan, hänen tulee olla tietoinen tekemistäsi ratkaisuista. Ohjaaja on sinua varten.

OHJAUKSESTA

*“Ohjauksen lähtökohtana tulisi olla ohjattavan opiskelijan **persoonallisten** ja **pedagogisten** uskomusten ja ennakkokäsitysten pohtiminen ja tietoisesti tekeminen sekä hänen **kehitysvaiheensa** ja **ohjaustarpeensa** tiedostaminen (Tomlinson 1995, 30; Väisänen & Silkelä 2000; Väisänen 2003, 138; Väisänen 2004, 34). “*

Sikkelä Raimo (2005) Opetusharjoittelun ohjauksen merkitys opettajaksi kasvussa. Teoksessa Tutkiva opettajankoulutus – taitava opettaja.

OHJAUKSESTA

- Onnistunut ohjaus näkyy suunnittelusta aina toteutukseen ja arviointiin asti
- Palaute tehdystä työstä – onko tämä viimeinen kerta?
- Missä määrin itsenäistä, missä määrin tiukasti ohjattua
  - Äärimmäiset ohjaajan asenteet: ”tee mitä haluat”/”tee mitä haluan”
- Voit harkita myös yhteisopettajuutta ohjaajasi tai toisen opiskelijan kanssa

OHJAUKSESTA

- Ohjauksessa saatetaan käsitellä pedagogisten seikkojen lisäksi myös varsin **henkilökohtaisia asioita**
  - Opettaminen on jo sinällään varsin henkilökohtainen teko
- Ohjaussuhde on neuvoteltava
  - **Ohjattavan** ja **ohjaajan** odotukset, näkemykset ja opetuskokemus (sekä kenties myös elämäntilanne) syytä esitellä
  - Oppilaitoksen kontekstuaaliset tekijät ja resurssit huomioitava

LOPUKSI

Kummankin harjoittelun ohjeistus löytyy Moodlesta, samoin sieltä löytyy täydentävä ja sangen konkreettisia kohtia sisältävä UKK. Kumpaankin harjoitteluun ilmoittaudutaan puolestaan Sisussa aivan kuten muihinkin opintojaksoihin. **Tutustu siis ensin Moodlen ohjeistukseen** ennen kuin otat yhteyttä siltavuori-student@helsinki.fi. Jos ja kun otat yhteyttä opiskelijapalveluihin, niin kirjoita asiakenttään vaikka ”AIKOPE harjoittelu”, niin kysymyksesi tai pohdintasi menee parhaiten asiasta tietävälle taholle.

LOPUKSI - VARMISTA ENNEN KUIN ALAT HARJOITELLA

- ...olet tutustunut Moodlessa majailevaan ohjeistukseen (kummallekin harjoittelulle oma ohjeistus) ja tarvittaessa kertaan tämän infon sisältö
- ...harjoittelet jossain aikuisoppilaitoksessa tai koulutusta järjestävässä organisaatiossa
- ...sinulla on ohjaaja – joka ei ole yksi opiskelijoistasi...
- ...sinulla on ihan omaa opetusta, koulutusta tai ohjausta
- ...muistat tehdä harjoitteluraportin vuoden sisällä harjoittelun päättymisestä

LOPUKSI

- **Älä kahmi liikaa asioita harjoitteluusi.** Yksi panostaa opetusmateriaaliin, toinen opetusmenetelmiin ja kolmas arviointiin neljännän pohtiessa oikeutustaan opettaa. Jollekin alkaa vasta nyt selvitä, mistä opetuksessa oikein on kyse ja yrittää jotenkin selvitä seuraavaan opetuskertaan
- **Harjoittelussa sopii myös epäonnistua.** Kannustan kokeilemaan ja koettelemaan omia rajoja, etenkin jos sinulla on aikaisempaa opetuskokemusta.

